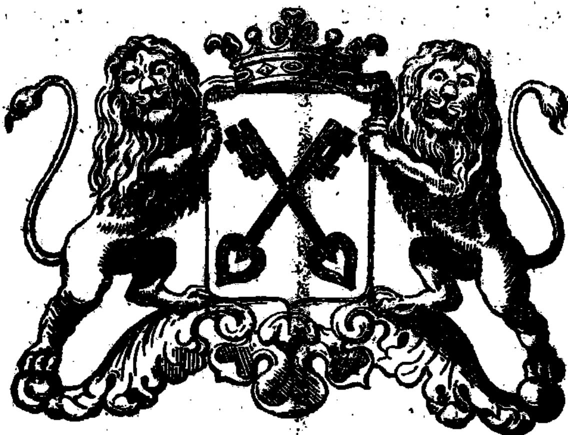
1850. N°. 11[…]

LEYDSCHE COURANT.

De Courant wordt Maandag, Woensdag en Vrijdag uitgegeven. Die van Maandag komt uit Zaturdag Avond.

VRIJDAG, 20 SEPTEMBER.

De Prijs der Courant is ƒ12 in het jaar; de afzonderlijke nommers worden tegen 10 Centen afgegeven.

BINNENLANDSCHE BERIGTEN.

LEYDEN, 19 September.

Z. M. heeft benoemd tot Vice-President der Commissie van Administratie over de Gevangenissen alhier, den Heer Mr. D. Tieboel Siegenbeek, thans Lid dier Commissie.

— Tot Directeur van het Haagsche Genootschap tot verdediging van de Christelijke Godsdienst, is benoemd de Heer J. H. Scholten, Hoogleeraar in de Godgeleerdheid aan deze Hoogeschool.

— In den nacht van den 12den en 13den dezer, zijn te Ter-Aar, Kanton Woubrugge, gestolen: eene Trommel met drie stuks Certificaten W. Schuld 4 pCt., Nos. 3054, 16461 en 17466, van het Administratie-Kantoor van S. D. Saportas, van Maarsseveen en Le Jolle en Buys en Kerkhoven, ieder groot ƒ1,000, zonder Coupons; ruim ƒ6,000 aan Bankbilletten waaronder drie van ƒ1,000, en ruim ƒ1,000 aan Zilvergeld. Voorts vier Gouden Dukaten, een halve Gouden Rijder, een Zilveren Tabaksdoos en nog eenige Zilveren Voorwerpen.

— Bij de herstemming tot verkiezing van drie leden der Staten van de provincie Zuidholland, in het hoofddistrict alhier, zijn van de 1069 kiesgeregtigden ingekomen 836 stembriefjes. — Het bureau van stemopneming heeft van onwaarde verklaard vier stembriefjes, terwijl op zeven briefjes slechts éene en op acht briefjes twee namen waren gesteld. — Het getal stemmen was verdeeld als volgt: Mr. G. P. van Outeren 523, A. Hartevelt Jz. 521, Mr. H. C. Huyser 425, Mr. N. Olivier 369, Mr. J. L. Klaverwijden 294, Prof. P. L. Rijke 261, Jhr. N. J. Steengracht van Duyvenvoorde 61, Mr. J. E. Goudsmit 20, [bij de eerste stemming had deze Heer ongeveer 300 stemmen gehad, maar had verzocht deze keer niet verder in aanmerking te komen. Zie ons voorlaatste nommer]; zoodat verkozen zijn de Heeren Mr. P. G. van Outeren, A. Hartevelt Jz. en Mr. H. C. Huyser.

— In het hoofd-kiesdistrict Leyderdorp zijn ingekomen 873 stembriefjes, waarvan 3 van onwaarde, en zijn gekozen, de Heeren: E. H. Geraerds Thesingh, te Hazerswoude 585; Mr. N. van Beeftingh, te Valkenburg 455; en A. E. Roest van Limburg, te Katwijk 433 stemmen, terwijl de overige stemmen zijn uitgebragt op: Mr. A. Jongkindt Coninck 396, Mr. J. L. Klaverwijden 394 en Mr. J. J. A. van den Aardwegh 294.

— In het eerste hoofd-kiesdistrict 's Gravenhage zijn bij herstemming verkozen, de Heeren: Jhr. J. Mock met 420, A. E. Baron Mackay 364, E. H. Baron Rengers van Warmenhuizen 336 en de Sonnaville 335 stemmen.

In het 2de hoofd-kiesdistrict zijn benoemd de Heeren: Elink Sterk, met 419, Jhr. Mr. J. C. de Jonge 375, H. van Zegwaard 306, P. J. v. d. Burch 291, Mr. L. Asser 288 en Mr. F. de Greve met 283 stemmen.

— In het hoofd-kiesdistrict Delft zijn bij de herstemming gekozen de Heeren: Mr. R. J. C. Metelerkamp, J. Molenaar en Dr. C. J. Vaillant.

— Bij de herstemming voor Rotterdam zijn in het eerste hoofd-kiesdistrict gekozen, de Heeren: A. van Ryckevorsel Hzn. met 314, Mr. J. van Dam van Noordeloos 300, Mr. A. Hoynck van Papendrecht 227 en Jhr. Mr. D. R. Geyers Deynoot met 203 stemmen.

In het 2de hoofd-kiesdistrict is alleen gekozen de Heer E. P. de Monchy, terwijl voor de 4 nog te kiezen leden zal moeten worden overgestemd tusschen de volgende 8 Heeren: Mr. A. T. Prins, Mr. A. Schadee, Mr. A. Veder, C. J. Thooft, F. W. C. Blom, van den Bergh van Heinenoord, G. A. Blankenheym en P. H. Tromp.

— Te Gouda zijn gekozen, de Heeren: A. M. Montyn, te Oudewater; Mr. C. van Vollenhoven, te Moordrecht; J. Droogleever Fortuyn, te Gouda; Mr. J. W. Blanken, te Gouda, en M. Bisdom van Vliet, te Haastrecht.

— Bij de herstemming voor Noord-Holland zijn te Amsterdam, in het eerste hoofd-kiesdistrict verkozen met 180 stemmen de Heer Joh. Boelen en met 152 de Heer Mr. E. J. Asser.

In het 2de hoofd-kiesdistrict zijn verkozen de Heeren: Mr. J. L. de Bruyn Kops, te Haarlem met 262 en G. C. Bosch Reitz met 206 stemmen.

In het 5de hoofd-kiesdistrict zijn met 250 en 224 stemmen verkozen, de Heeren Mr. J. S. van Naamen en W. Borski.

— Bij de herstemming voor Haarlem zijn verkozen, de Heeren: Jhr. L. J. Quarles van Ufford 653, Mr. P. Elias 567, Jhr. J. P. Teding van Berkhout 561, Jhr. G. F. van Tets 463, Mr. M. S. F. de Moraaz Imans 462 en Mr. G. de Vries Az. 453 stemmen.

— Bij de herstemming te Zaandam zijn verkozen de Heeren: C. Avis Cn. met 583 en O. Hartog met 541 stemmen.

— In het eerste kiesdistrict Utrecht zijn verkozen de Heeren: N. P. J. Kien met 530 en Jhr. Mr. W. E. Ram met 439 stemmen.

— Bij de herstemming in het kiesdistrict Arnhem verkozen, de Heeren: B. F. Baron van Verschuer, van Arnhem met 469, en D. Bas Backer, van Apeldoorn met 396 stemmen.

— Te Harderwijk zijn bij de herstemming benoemd, de HH.: Jhr. Mr. H. M. van Weede met 548, Mr. H. Boonzaaijer van Jeveren 538, Jhr. Mr. P. C. Nahuys 470 en G. W. Baron van Zuylen van Nyevelt met 405 stemmen.

— In het 6de kiesdistrict van Gelderland (Elst), zijn bij de herstemming verkozen de Heeren: Mr. H. Dyckmeester met 721, Mr. O. C. J. Hoogendijk 580, Mr. S. Roes 574, Mr. A. Schouten 488, Mr. C. J. P. v. Zadelhoff 673, W. J. E. Baron v. Lynden 661 en Mr. N. G. Francken met 452 stemmen.

— In het kiesdistrict Zalt-Boemel is verkozen de Heer Vorselman de Heer met 508 stemmen.

— In het eerste kiesdistrict Limburg zijn bij herstemming verkozen de Heeren: Roberti met 413, van Aken 389, Willem Sasse 381, Lebens 370, van Wintershoven 361, de Biberstein 344 en Helgers met 342 stemmen.

— Naar men verneemt, zal de bijeenkomst der Prov. Staten van Zuidholland, welke den 9den dezer door den Voorzitter verdaagd was tot den 23sten September, eerst den 24sten dezer plaats hebben, en de verkiezing van Leden der Eerste Kamer den 27sten dezer geschieden.

— Te Assen is bij herstemming voor een Lid der Tweede Kamer, de Heer Mr. P. van der Veen, te Smilde, verkozen met 825, tegen den Heer Mr. L. N. Graaf van Randwijck met 523 stemmen.

— De Heer Mr. L. Ph. C. van den Bergh alhier heeft het volgend berigt in den *Konst- en Letterbode* geplaatst:

»Dezer dagen in de Bibliotheca Thysiana te Leyden iets opzoekende, vond ik in een paar oude folianten, overblijfselen van oude parkementen handschriften geplakt, belangrijk genoeg, naar mij dacht, om die door middel van dit Tijdschrift aan de liefhebbers mede te deelen. Het eene was een geschonden parkementblad met schrift der 14de eeuw, bevattende een fragment van eene soort van handleiding tot de wellevendheid, in proza, waarschijnlijk een leer- of schoolboek, en hetgeen dit bijzonder heeft, dat het in het Nederduitsch en Fransch tegenover elkander geschreven is, zoodat het waarschijnlijk ook voor de toenmalige Fransche scholen gediend heeft. Ik weet niet, dat wij een enkel dergelijk stuk uit dien tijd meer overig hebben, althans in proza, en zoo verdient het ten minste in eene of andere handschriftenkas wel een plaatsje. De tweede ontdekking is misschien belangrijker, het zijn twee parkementbladen in folio, bevattende ongeveer 320 regels uit de *Aeneïs* van *Virgilius*, en wel het laatst van het zesde en het begin van het zevende boek, met interlineaar- en randglossen. Het schrift van den tekst is zeer oud, en zoo ik oppervlakkig gissen mag (want ik heb op dit oogenblik geene gelegenheid het nader te onderzoeken), kan het wel tot de 11de eeuw behooren; de glossen echter schijnen jonger. Ik heb den tekst niet gecollationeerd en weet dus niet, of die nog eenige nieuwe lezingen zal opleveren, maar zoo een of ander philoloog dit verlangt te weten, wil ik die moeite gaarne op mij nemen of het handschrift in *loco* aanwijzen. Ik hoop, dat iemand het zich zal willen aantrekken."

AMSTERDAM, 18 September.

De tweede Zitting van het Tweede Nederlandsch-Letterkundig Congres, werd gisteren morgen alhier geopend.

Aan de orde van den dag is het uitbrengen der rapporten omtrent het algemeen Nederlandsche Woordenboek, door die Heeren welke daartoe door het eerste Congres waren uitgenoodigd. Die rapporten worden uitgebragt:

1. Door Prof. Bormans, van Luik, die de vele zwarigheden opsomt welke, naar zijn oordeel, ter bereiking van het voorgestelde doel in den weg staan. Spr. wenscht duidelijk omschreven te zien, wat te verstaan zij door *de eischen des tijds*, waaraan het woordenboek moet beantwoorden, en doet een aantal vragen kennen, wier beantwoording hoogst moeijelijk zal zijn.

2. Door Prof. David, den Voorzitter. Deze behandelde kortelijk de vier

volgende vragen: 1°. Is er behoefte aan een algemeen Nederlandsch taal- en letterkundig woordenboek? 2°. Is de tijd gekomen, om tot de zamenstelling daarvan over te gaan? 3°. Naar welk plan zal die arbeid worden aangelegd? 4°. Door welke middelen zal de uitvoering mogelijk zijn?

De twee eerste vragen werden bevestigend beantwoord.

Ten derde geeft de redenaar eenige wenken, ten opzigte van het aan te nemen plan, en in de vierde plaats, betreffende de middelen, zegt hij niet te twijfelen aan de medewerking van alle belanghebbenden. Die medewerking heeft Weiland ontbroken, en de broederlijke gemeenschap tusschen België en Noord-Nederland, die Spr. van dag tot dag naauwer hoopt te worden, bestond ook destijds niet.

Prof. David eindigt met het voorstel, om twee Commissiën te benoemen, belast: de eerste om het etymologisch gedeelte van Weilands woordenboek te overzien en te verbeteren; de tweede: met het leveren van verklaringen en uitleggingen der middeleeuwsche geschriften. Voorts wil Spr., dat aan andere letterkundigen de taak worde opgedragen, uittreksels te maken uit de werken der 16, 17 en 18de eeuw, en dat voorts nog anderen, Belgen en Hollanders, zouden worden uitgenoodigd tot het zamenstellen van verzamelingen van *idiotica*. Een en ander zou aan de beoordeeling van een committé van redactie moeten worden onderworpen. De kosten zouden kunnen worden gevonden uit jaarlijksche bijdragen van *f* 500, van staatswege in de beide landen.

3. Door den Heer Prudens van Duyse, van Gent. Aan de materiële belangen der zaak had deze spreker niet eens gedacht, vertrouwende hij, dat ieder belangstellende wel het zijne zou bijdragen tot bestrijding der kosten. Spreker bepaalde zich met op te sommen, welke woordenboeken der Nederd. taal al sedert de vroegste tijden zijn vervaardigd; uitweidende over de vereischten noodig ter vervaardiging van een goed woordenboek en daarbij aanhalende het gevoelen van eenige Fransche schrijvers, waaronder dat van Mercier bijzonder werd toegejuicht; terwijl hij ten slotte van zijne eigene, niet onbelangrijke bemoeijingen op het gebied der Nederl. taal- en letterkunde gewaagde.

4. De Heer Dr. Halbertsma, van Deventer, uithoofde van zijne niet-tegenwoordigheid op het eerste Congres, de debatten aldaar gehouden, niet hebbende kunnen volgen, heeft ook geen rapport omtrent het besproken punt in gereedheid. Echter behoorende tot die leden die daartoe waren uitgenoodigd, vat hij slechts het woord op om te wijzen op het hoogst moeijelijke der voorgenomen taak, en met het spreekwoord *bezint eer gij begint*, waarschuwt hij het Congres, zich geene illusiën ten deze te vormen. Spreker wenscht, dat vooraf het Congres zou in beraad nemen de drie volgende punten: 1°. of in het woordenboek alle phraseologiën zullen worden opgenomen; 2°. of het van algemeen dagelijksch practicaal gebruik zal zijn; en 3°. of het in eens volledig zal verschijnen, dan wel of men bij wijze van toenadering tot die volledigheid zal trachten te geraken.

5. Ook de Hoogleeraar A. des Amorie van der Hoeven heeft geen rapport in gereedheid. Z. Hooggel. licht het Congres eenigzins in met de handelingen van het vroeger Congres ten deze, ter regtvaardiging dier handelingen.

6. Dr. de Jager, van Rotterdam, doet opmerken dat Weiland, na de voltooijing van zijn Woordenboek, aan geene verbetering of uitbreiding meer schijnt te hebben gedacht, en gaat daarna over tot de behandeling van de bijzondere eischen van een Woordenboek, zal het goed zijn; geeft een plan aan de hand dat hem daartoe het geschiktste voorkomt, doch acht het bezwaarlijk de bewerking aan eene commissie, en voorzeker niet aan één enkel persoon op te dragen, oordeelende spreker, dat het Congres voor zich genoeg zal doen, wanneer het het belang der zaak doet uitkomen, de belangstelling van Noord- en Zuid-Nederland daarin gaande maakt en de uitvoering aanmoedigt.

7. De Heer J. F. Alberdingk Thym zegt, geen rapport te hebben gesteld, eensdeels om herhalingen en anderdeels om strijd tusschen gevoelens te vermijden, die door gemeenschappelijk overleg kan worden voorkomen. Spr. stelt voor dat de Heer de Jager het door hem gesprokene in geschrifte brenge en bij het bureau indiene, ten einde de leden in de gelegenheid te stellen, met kennis van de zaak er over te kunnen discussiëren.

Na eene rustpoos worden de werkzaamheden hervat.

Na de ontvangst van eenige lettervruchten te hebben medegedeeld, waaronder eene vertaling in Hoogduitsche verzen van Tollens *Overwintering op Nova Zembla* door den Heer Quack, te Stuttgart, voorkomen, verzoekt de Voorzitter aan den Secretaris lezing te geven van het door den Heer Michiel van der Voort, te Brussel, (verhinderd herwaarts te komen) ingezonden opstel »over de wenschelijkheid, dat de vervaardiging van een volledig Nederlandsch Kunstwoordenboek, die van het Algemeen Nederlandsch woordenboek vorafga."

De Heer Alberdingk Thym, aan wien thans het woord is gegeven, beantwoordt in de eerste plaats den Heer Bormans, die verklaard heeft het door den Heer Alberdingk Thym te Gent gesprokene niet te hebben verstaan of goedgekeurd, en ontwikkelt het beginsel door hem te Gent verdedigd, hoofdzakelijk daarop nederkomende, dat tegenwoordig meer goede trouw en meer openbaarheid bestaat in het onderzoek der wetenschappen dan vroeger; dat de tijd om nieuwe theoriën te scheppen nog niet daar is, en dat men zich alsnog met ijver en volharding op de studie hebbe toe te leggen. Spreker wenscht, in overeenstemming met den Heer de Jager, dat Weilands woordenboek als legger diene bij de bewerking, en vermeerderd worde met alle gewestelijke woorden, woorden van neringen, kunstvakken, enz. Na nog over de inconsequentiën in een woordenboek, en welke een woordenboek *per se* eigen zijn, te hebben uitgeweid, doet spr. het voorstel, dat het comité door Prof. David bedoeld, worde benoemd, wijzende hij daartoe aan, voor Noord-Nederl.: de Heeren Mr. H. J. Koenen, Prof. M. de Vries en Dr. A. de Jager, en voor Zuid-Nederland: de Heeren Prof. David, Dr. Snellaert en Mr. Prudens van Duyse; gevolgd door een tweede voorstel, dat het bestuur van dit Congres, namens de leden, een adres indiene aan de Regering van Nederland en aan die van Belgie, ter bekoming der door Prof. David bedoelde geldelijke bijdrage.

Na deze geïmproviseerde rede, beklom Dr. A. de Jager den spreekstoel en las een opstel: »Over het belang van de kennis der idiotismen onzer taal, en hetgeen aan die kennis nog ontbreekt."

De Heeren J. van Dam Thz., van Woerden, en Quack, van Stuttgard, aan welke thans het woord zou worden gegeven, verklaren hiervan af te zien, daar al hetgeen door hen zou worden gesproken, reeds in de gehoorde voordragten is gezegd.

Een brief van den Heer Boonzajer te Gorinchem, geleidende eene schets van een woordenboek van in het gewest zijner inwoning eigenaardige woorden, wordt daarop door den Secretaris voorgelezen.

De debatten alsnu moetende aanvangen, doet de Heer Prof. Jonckbloedt vooraf het voorstel, dat de vergadering naar aanleiding der conclusie van het door den Heer de Jager uitgebragt rapport, afzie van verdere bemoeijingen ten aanzien van het Woordenboek.

De Heeren Dr. Beets, Alberdingk Thym, Dr. M. S. Polak, de Kempenaer, van Lee en anderen voeren hierover het woord, en na eenige discussie wordt het voorstel des Heeren Jonckbloedt verworpen.

Een tweede voorstel van den Heer Dr. Polak — strekkende dat het door den Heer Alberdingk Thym bedoelde comité zich zal onledig houden met het beoordeelen der gronden, in de huidige zitting voor of tegen het plan ontwikkeld, daarover discussiëren, en vervolgens de grondslagen vaststellen waarop het woordenboek zal behooren te worden vervaardigd, de uitvoering daarvan overlatende aan die geleerden, welke die taak zullen wenschen op zich te nemen enz., en zulks naar aanleiding van de door den Heer de Kempenaer gestelde vraag, of wel het Congres zich zal wagen tot het benoemen van personen, en niet liever de bedoelde taak overlaten aan diegenen, die zich daartoe opgewekt gevoelen, — wordt alsnu in omvraag gebragt, doch alvorens daarop te besluiten, stelt de Heer Prof. A. des Amorie van der Hoeven voor, dat de Heeren Polak en Alberdingk Thym (wiens voorstel als het derde ter tafel zou komen), elkander onderling ten deze mogen verstaan, en dat dan het Congres in de zitting van morgen een bepaald besluit neme.

Dat voorstel wordt aangenomen, en de tweede zitting daarna door den Voorzitter gesloten.

— De derde zitting wordt door den Voorzitter geopend, waarna de notulen der vorige zitting worden gelezen en goedgekeurd. De Secretaris doet mededeeling van eenige ingekomen boekwerken, en tevens dat de Heer Quack van Stuttgart op het bureau heeft nedergelegd zijn opstel: »Over de noodzakelijkheid van, en een plan tot een nieuw Nederlandsch Woordenboek."

Eene door den Heer Mr. Is. da Costa geopperde vraag, wie eigenaar zal zijn van de dan het Congres aangeboden boekwerken, lokt eene discussie uit, waaraan de Heeren Prof. Abm. des Amorie van der Hoeven, Mr. J. van Lennep en Prof. H. W. Tydeman deel nemen, en bij het einde waarvan het bureau verklaart, de deswege gewisselde denkbeelden in nadere overweging te zullen nemen.

Het drieledig voorstel, gisteren door den Heer Alberdingk Thijm gedaan, betreffende het Alg. Ned. Woordenboek wordt aangenomen.

Daarna geeft de Secretaris lezing van een door Dr. H. A. Callenfels, Schoolopziener te Oostburg, ingezonden opstel, getiteld: »Taalkundige bedenking over de spelling der bastaardwoorden," waarin hij sterk ijvert tegen het gebruik van vreemde woorden, en zoo men die gebruikt, tegen de verhollandschte spelling dier woorden, zoo als o. a. in de stukken door de voorbereidende Commissie van het Congres.

Prof. Abm. des Amorie van der Hoeven zegt daarop, dat die spelling, als zijnde de overtuiging van den Heer Alberdingk Thijm, behouden werd, uit achting van dien verdienstelijken Secretaris der Commissie.

Volgens het programma zou thans de Heer da Costa een opstel lezen: »over het wenschelijke van een gemeenschappelijk overleg tusschen Zuid- en Noord-Nederland op het stuk van spelling." Deze Heer ziet echter daarvan af, na al de gewigtige onderwerpen welke reeds op dat veld behandeld zijn. Slechts wenscht Spreker zijne achting en bewondering te betuigen voor de voortreffelijke linguistiek en voor hare beoefenaars, en in de eerste plaats voor Bilderdijk. Alleen uit het poëtisch standpunt beschouwt hij vlugtig het besproken onderwerp, en uit den wensch, dat aan de verwarde spelling onzer taal, en aan het onbepaald vasthouden der bestaande spelling, die hij eenen staat van versteening noemde, een einde worde gemaakt. Van de dichterlijke vrijheid (geene *licentia* maar *libertas*) gewagende, verklaart de redenaar zich onmogelijk te kunnen onderwerpen aan de thans bestaande aangenomen spelregels; weidt vervolgens uit over eenige verschillen tusschen de spelling van Bilderdijk en Siegenbeek, voornamelijk wijzende op de woorden *ligchaam*, *kagchel* enz., en de Vlaamsche hulp inroepende ter verbanning der *g* voor *ch*, daar, volgens spreker, *lichaam*, *kachel* enz. de eenig juiste, ware spelling is, en ter vaststelling van eenparigheid op het stuk der spelling. Vervolgens trekt de redenaar tegen het gebruik van de *g* en *ch*, b. v. in de woorden *magt*, *kracht* enz. te veld, en smeekt om verlossing van dergelijke willekeurigheden. Ten slotte zwaait Spr. lof toe aan den Heer Alberdingk Thijm, voor de ongewone stoutheid, waarmede hij zijne eigene zeer conse-

quente spelling bezigt. Luide en herhaalde toejuichingen braken de korte rede des geestigen dichters — ook dichter in proza — af, en daverden door de zaal toen hij het spreekgestoelte verliet.

De Heer de Jager verklaart daarop dat hij niet behoort tot de versteende navolgers van den Hoogleeraar Siegenbeek, als hebbende hij reeds voor geruimen tijd eenige veranderingen in de spelling voorgedragen, waaronder ook het verwerpen van de *g* voor de *c* behoorde; doch in een afzonderlijk geschrift had hij de weglating der *g* voor de *ch* bestreden. Spr. verzoekt den Heer Mr. I. da Costa en allen die zijne gevoelens te dien aanzien deelen, hunne tegenbedenkingen op de door hem (spreker) aangevoerde wetenschappelijke gronden te openbaren, welke tegenbedenkingen de Heer de Jager bereid is in zijn *Archief voor de Nederl. Taalkunde* op te nemen.

Daarna spreekt de Heer A. J. van der Aa over de groote behoefte aan een Nederl. kunstwoordenboek, en deelt een plan daarvan mede.

De Heer J. Tideman, van 's Hage, vestigt vervolgens de aandacht der vergadering op de *Bibliographie van Nederland*, die thans door hem wordt geschreven.

Daarna draagt de Dichter S. J. van den Bergh, van 's Hage, een dichtstuk voor, waarin hij zich verheugt over de aanwending van vereende krachten door Noord- en Zuid-Nederland, tegen de bastaardij in de taal.

Eindelijk draagt de Heer Prudens van Duyse, een dichtstuk voor, getiteld: *»Het Nederlandsch Letterkundig Congres te Amsterdam*, 1850." De aanhef van de inleiding, die deze voordragt vooral ging, en met: *»mijne heeren en dames! mijne broeders en zusters!»* begon, als ook de verklaring, dat hij geen Vlaming en geen Hollander, maar een Nederlander is, werden hartelijk en luide toegejuicht.

Na eene rustpoos van ruim een half uur werden te 1½ ure de werkzaamheden hervat.

De Heer Dr. M. S. Polak vestigt de aandacht der vergadering op de uitgave van het kunstwoordenboek van den Heer van der Aa.

Thans aan de orde zijnde de behandeling van het punt tot regeling der belangen van den Noord- en Zuid-Nederlandschen boekhandel, worden ten deze rapporten uitgebragt: 1°. Door den Heer Delecourt, van Brussel, over de wederkeerige eerbiediging van den letterkundigen eigendom in België en Nederland.

2°. Door den Heer Dr. Nijhoff, van Arnhem. Over de *Vereeniging tot bevordering van de belangen des boekhandels*, en de wenschelijkheid van de oprigting eener dusdanige vereeniging in België, ter bevordering van de betrekkingen met Holland.

Prof. H. W. Tydeman bestrijdt zulks uit het oogpunt der vrijheid; het plan wordt krachtig verdedigd door Prof. M. des Amorie van der Hoeven, die o. a. verklaart, dat er onder alle maatschappijen enz. in ons Vaderland bijna geene is, voor welke spreker zoo veel eerbied en achting heeft als voor die vereeniging, en daarop de bedenkingen van Prof. Tydeman wederlegt, en uitdrukkelijk het voorstel van Dr. Nijhoff ondersteunt.

Nadat nog Prof. Tydeman den laatsten spreker heeft beantwoord, voert den Heer J. L. Schleijer het woord, ten betooge, dat de veroordeeling van de Vereeniging door Prof. Tydeman moet voortspruiten uit onbekendheid van dien Heer met hare statuten, waarvan hij enkele punten toelicht. Voorts deelt de spreker eenige belangwekkende bijzonderheden mede, betreffende de vertalingen en vertalers in ons land.

Na de mededeeling van nog eenige punten over den boekhandel door den afwezigen Heer D. J. ten Zeldam Ganswijk voorgesteld, worden de leden, daar de tijd te ver verstreken is om nog debatten te houden of opstellen te lezen, degenen die iets in gereedheid hebben, verzocht die te deponeren op het bureau, om in de handelingen van het congres te worden opgenomen.

Aan de kommissie die dit tweede congres had geregeld, wordt alsnu de bezorging der uitgave van die handelingen opgedragen.

Het volgende Congres zal zijn te Brussel of te Leuven, blijvende de bepaling overgelaten aan het bureau. Door het *Taelverbond van België* is om die eer voor Brussel verzocht.

De Heer Prudens van Duyse improviseerde ten slotte nog eenige dichtregelen, hoofdzakelijk aan de Dames gerigt, en de Heer J. Tideman sprak in dichtmaat eenen groet aan de Vlaamsche leden uit.

Met den wensch, dat de zaden, in het eerste en tweede Congres gelegd, rijpe vruchten mogen schieten, en dat die vruchten reeds mogen worden geoogst op het derde congres, en met uitnoodiging aan de Noord-Nederl. leden, het volgende jaar in België te komen, zoo voor zich als namens de met hem herwaarts gereisde Belgen, sloot de Hoogleeraar David, van Leuven, als Voorzitter, deze derde en laatste zitting.

Op de feestelijke bijeenkomst der leden van het Congres gisteren avond in Felix Meritis werd door eenige leden der rederijkerskamer Achilles en van de liedertafel Eutonia het volgende uitgevoerd: 1°. Avondkoelte, Zang, woorden van Dr. J. P. Heye, muziek van Dr. J. J. Viotta; 2°. Tweespraak tusschen een Noord- en een Zuid-Nederlander, ten onderwerp hebbende het verschil tusschen de oude en hedendaagsche rederijkers; 3°. Tooneelen uit Vondel's Lucifer, eerste en tweede bedrijf; 4°. In 't Bosch, zang, woorden van Dr. J. P. Heye, muziek van W. Smits; 5°. Serenade, zang, woorden van J. J. Landmeter, muziek van C. A. Bertelsmann; en 6°. Het eerste bedrijf van het blijspel De Neven, van P. T. L. Helvetius van den Bergh. De zeven leden der genoemde rederijkers verwierven onverdeelden bijval van het aanzienlijk auditorium, dat door de tegenwoordigheid van eene schitterende vrouwenschaar werd opgeluisterd, en het zoo loffelijk bekende Eutonia-koor handhaafde waardiglijk zijnen roem.

— Alhier is de hoogst verdienstelijke portret- en historieschilder, Ch. van Beveren, overleden.

GRONINGEN, 16 September.

Men verneemt, zegt de *Prov. Gron. Cour.*, dat de uitreiking der diplomata aan de honoris causa benoemde doctores, in de groote gehoorzaal van het Academie-gebouw, op Donderdag den 26sten dezer, zal geschieden door den Hoogleeraar P. Hofstede de Groot, die daarbij eene aanspraak zal houden in de Latijnsche taal.

— Men verneemt met veel genoegen, dat de HH. Studenten, vóór dat zij 's avonds hun gemaskerden optogt houden, in den namiddag van dien dag met dien optogt langs eenige der voornaamste straten zullen trekken.

— Eenige Heeren hebben Donderdag avond eene serenade bij fakkellicht gebragt aan het nieuw benoemde lid der Tweede Kamer Mr. B. Wichers.

— Op de jaarmarkt, den 5den dezer te Norg gehouden, waren aangebragt 3317 paarden voor rijtuigen, 887 losse paarden, 636 veulens, 705 stuks hoornvee, 162 varkens en 2002 schapen. De markt was druk bezocht; de hoeveelheid van het aangebragte vee was echter, met uitzondering der veulens niet zoo groot als in het vorige jaar; de handel was niet zoo levendig en de prijzen waren laag, hoewel voor de beste paarden en veulens nog al vrij hooge prijzen werden besteed. De paarden golden door elkander van *f* 10 tot *f* 300, de veulens van *f* 18 tot *f* 105, het hoornvee van *f* 20 tot *f* 90, de oude varkens van *f* 12 tot *f* 24, de jonge van *f* 1 tot *f* 11 en de schapen van *f* 1 tot *f* 5.

BUITENLANDSCHE BERIGTEN.

SARDINIE.

TURYN, 12 September.

Gisteren is hier eene nota ontvangen van de Oostenrijksche Regering, waarin zij hare bemiddeling aanbiedt met het Hof van Rome, ten einde de onderhandelingen, die op het punt waren van te worden afgebroken, spoedig tot een gewenscht einde te brengen. De Ministers hebben eene langdurige vergadering gehouden, waarvan de uitslag niet bekend is.

ITALIE.

ROME, 6 September.

Het *Diario* meldt, dat alle punten van overeenkomst tot het sluiten van een Concordaat tusschen den H. Stoel en Spanje, thans volkomen geregeld zijn.

— De Heer Pinelli heeft andermaal een gehoor bij den Paus gehad, maar slechts als bijzonder persoon; de Paus heeft hem niet als gemagtigde van Sardinië willen ontvangen, voor dat de Aartsbisschop Franzoni zou ontslagen zijn.

— De Portugesche Gezant is door zijne Regering teruggeroepen, ten einde inlichtingen te geven, nopens den vermeenden inbreuk door den H. Stoel gemaakt op de regten die Portugal meent te moeten uitoefenen op de Katholieke kerken in Indië.

— De Kanselarij der Inquisitie te Ancona heeft bepaald, dat geene Israëlitische familiën, Christen mannen en vrouwen beneden hun 25 en 35 jaar in dienst mogen nemen.

HESSEN-KASSEL.

KASSEL, 15 September.

Eergisteren avond is hier het bevel van den gevlugten Keurvorst ontvangen, uit Hanover gedagteekend, waarbij de staat van beleg wordt opgeheven, en de opgeroepen manschappen naar huis worden gezonden.

— De zetel der Regering en het opperbevel der troepen is voorloopig in Hanau gevestigd.

— De Hanoversche troepen, zoowel van den kant van Minden als van dien van Hameln, trekken aan onze grenzen bijeen.

FRANKFORT.

16 September.

Naar men verneemt moet de engere raad, in eene dezer dagen gehouden zitting, de volgende grondslagen aangenomen hebben voor eene in Duitschland in te voeren bondsconstitutie: De uitvoerende magt des Verbonds zal toevertrouwd worden aan een directoire, waarin Oostenrijk en Pruissen afwisselend het voorzitterschap zullen uitoefenen, en waaraan ook de overige Duitsche regeringen, naar mate van haar staatkundig en materieel belang, door gemeenschappelijke gevolmagtigden deel zullen nemen. Aan deze uitvoerende magt zal eene algemeene nationale vertegenwoordiging toegevoegd worden, waarvan de leden echter niet door algemeene volkskeuzen, maar uit het midden der wetgevende kamers van de onderscheidene Staten, en met medewerking der regeringen, gekozen zullen worden.

— Gisteren avond is de Keurvorst van Hessen hier met de Ministers Hassenpflug en Haynau aangekomen. Heden hebben zij conferentiën gehad met onderscheiden leden der Bondsvergadering. De Keurvorst zou in den namiddag naar Hanau vertrekken en de Ministers naar Bockenheim.

— De Beijersche Regering heeft bevel gegeven, om op de hemoeijingen der Duitsch-Katholieken streng acht te geven, daar zij verdacht worden omwentelingzuchtige plannen te smeden.

GRIEKENLAND.

ATHENE, 3 September.

Omtrent den moord aan den Minister van Eeredienst Korfio Takis gepleegd, verneemt men, dat hij voor zijn huis, op het oogenblik dat hij zijne vrouw uit het rijtuig hielp, door een onbekende met een pistool werd doorschoten en weinige uren daarna overleed. De moordenaar, die het eerst was ontkomen, was daarna met twee zijner medepligtigen gevat; het zijn Mainoten. De reden van hunne misdaad is nog niet duidelijk, maar toch brengt men ze met de aanstaande verkiezing in verband.

STADS BERIGT.

BURGEMEESTER EN WETHOUDERS DER STAD LEYDEN brengen mits deze ter kennisse van de belanghebbenden, dat van den Heer Controleur der Directe Belastingen is ontvangen een aanvullings Kohier voor de Belasting op het Personeel, dienst 1850 en 1851, hetwelk op den 12den dezer maand is executoir verklaard, en op heden aan den Heer Ontvanger verzonden.

DU RIEU.

Leyden, 20 *September* 1850. Ter ordonnantie van dezelve, v. PUTTKAMMER.

212de Staats-Loterij.

Trekking der Eerste Klasse.

3de Trekking. No. 19612 een prijs van ƒ2,500. No. 753 een prijs van ƒ1,250.
Nos. 2857, 4510, 16160, 17226 ieder een prijs van ƒ1,000.
4de » No. 80 een prijs van ƒ1,250.

ADVERTENTIEN.

Heden verloste zeer voorspoedig van een' ZOON, C. M. BEEKELAAR, geliefde Echtgenoote van

LEYDEN, 15 September 1850. J. F. LA RIVIÈRE Hz.

Eenige kennisgeving.

Heden overleed in den hoogen ouderdom van ruim 89 jaren Mejufvrouw ELISABETH MARIA VAN DER KREEK.

Mr. J. L. KLAVERWIJDEN.

LEYDEN, 18 September 1850. *Exec. Test.*

Men verlangt in de nabijheid der Academie een **Locaal**, geschikt tot het geven van Collegie.

Te bevragen ter Drukkerij van de *Leydsche Courant.*

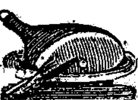

De Ondergeteekende bij deszelfs Affaire in **Rookvleesch, Saucysen, Ossetong, enz.,** eene **Spekslagerij** zullende uitoefenen, geeft bij deze aan zijne geëerde Begunstigers te kennen, dat hij zijnen Winkel als zoodanig zal openen op morgen Zaturdag den 21sten September, zullende hij door eene soliede bediening *ook in dit vak*, zich die gunst trachten waardig te maken, welke hem gedurende 20 jaren mogt te beurt vallen. Ook is bij hem gelegenheid tot het Rooken van Vleesch en Spek.

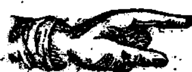
F. PRUYN,
Nieuwen Rijn, Wijk VII. No. 84,
in het Hammetje.

De Ondergeteekende brengt ter kennis zijner geëerde Stadgenooten en HH. Studenten, dat hij zich als **Kok en Pastijbakker** alhier heeft gevestigd, en bij hem Diné's en Soupé's geleverd worden, Schildpadsoep, Bouillon, enz., is ten allen tijde te bekomen; ook is hij voorzien van Westfaalsche Hammen, Rookvleesch, Wild, enz. Van eene prompte en civiele bediening kan men zich verzekerd houden.

LEYDEN, 19 September 1850. C. F. A. KUES,
Pieterskerk-Choorsteeg, Wijk IV. No. 469.

Een Heer (Weduwenaar) met twee nog Jonge Kinderen, zijne bezigheden buitenshuis hebbende, vraagt tegen primo November binnen de Stad *Leyden*, bij fatsoenlijke Burger Lieden van de R. C. Godsdienst, *Inwoning, Kost, Bediening en de verzorging der beide Kinderen.* Bij eenen redelijken prijs zal hij zeer *veel voordeel* aan het Huisgezin bijbrengen. Reflecterende gelieven zich in Persoon of met gesloten brieven onder letter D, te adresseren aan het Commissie-, Handel-, Huuren Verhuurkantoor op de Pieterskerkgracht.

Bij den Boekhandelaar C. C. VAN DER HOEK, alhier, ziet op heden het licht en is alom verkrijgbaar:

Door J. M. SCHRANT, Hoogl. te *Leyden*.

1o. De KIMBREN en HUNNE LOTGEVALLEN . . . . ƒ 0.90.

Vroeger gaf hij uit:

2o. HOOFDREGELEN betreffende STIJL en WELSPREKENDHEID . . . . 0.60.

3o. KANSELREDENEN over de gelijkenis van den VERLOREN ZOON . . . . 1.50.

HEDEN en MORGEN zijn te zien de BOEKEN en RARITEITEN, welke aanstaanden Maandag en volgende Namiddagen, bij den uitgever van bovenstaande Werken zullen geveild worden.

AANZIENLIJKE PRIJSVERMINDERING VAN HET WETENSCHAPPELIJK WERK:

J. CLARISSE, ENCYCLOPAEDIAE THEOLOGICAE EPITOME, PERPETUA ANNOTATIONE, LITERARIA POTISSIMUM, ILLUSTRATA. Editio altera Auctior.

Vroeger ƒ8.10, thans verkrijgbaar voor ƒ5.—.

Men leze over dit voor ieder Godgeleerde onmisbaar werk, de *Memoria Johannis Clarisse, Theologi*, (pag. 59, 98, 220), van zijnen Leerling den Utrechtschen Hoogleeraar H. BOUMAN, die aan deze Encyclopaedie, als het voortreffelijkste onder alle CLARISSE's werken den meesten lof toezwaait.

De Ondergeteekende bovenstaand artikel uit het Fonds van de Heeren S. & J. LUCHTMANS, te *Leyden*, aangekocht hebbende, is daardoor in de gelegenheid gesteld, tot die Prijsvermindering te kunnen overgaan, en vleit zich dat menig Godgeleerde, vooral onder de HH. Studenten, daarvan gebruik zal maken.

TIEL, September 1850. A. VAN LOON.

Een been met vijftien open wonden door de Zalf en Pillen van Holloway genezen.

Uittreksel uit eenen brief van Mejufvrouw Sabra Eastment te Haselburg bij Crewkerne gedagteekend 16 Januarij 1850 aan den Professor HOLLOWAY. Mijnheer, omtrent zes jaar geleden vertoonden zich aan mijn linker been, kenteekenen van Koningszeer, en eenigen tijd daarna kreeg ik 15 open wonden in den omtrek van den enkel. Vier maanden lang was ik in het hospitaal te Cheltenham alwaar men mijn been voor ongeneesbaar verklaarde, van daar kwam ik in het hospitaal van Kings College; ook daar slaagde men niet, en ik was genoodzaakt als eene kreupele naar huis terug te keeren. In dien toestand begon ik uwe *Zalf* en *Pillen* te gebruiken, door dewelke mijn been thans volmaakt genezen is.

Door het vermeerderd debiet zijn de prijzen als volgt:

Doosjes Pillen à ƒ0.90, ƒ2.10, ƒ3.30, ƒ7.75, ƒ15.50, ƒ23.50.
Potjes Zalf à ƒ0.90, ƒ2.10, ƒ3.30, ƒ8.15, ƒ15.90, ƒ23.90.

Te bekomen te *'s Hertogenbosch* bij J. STRAATMAN, te *'s Hage* bij W. C. VAN DORT en te *Gouda* bij J. A. P. P. VAN DER HEYDEN, alsmede te *Londen*, Strand 244, *Holloway's Etablissement.*

BEURSPRIJS VAN SCHULDBRIEVEN.

WOENSDAG, 18 September.

	Laagst. koers.	Hoogst. koers.	Gebleven.
NEDERLAND, Werkelijke Schuld à $2\frac{1}{2}$ pCt.	$57\frac{5}{16}$	$57\frac{1}{2}$	$57\frac{3}{8}$
Dito Certificaten . . . » 3 »	$68\frac{3}{8}$	$68\frac{1}{2}$	$68\frac{3}{8}$
Dito dito . . . . » 4 »	$89\frac{3}{8}$	$89\frac{1}{2}$	$89\frac{3}{8}$
Amortisatie Syndicaat . . . . » $3\frac{1}{2}$ »	—	—	—
Handelmaatschappij . . . . . » $4\frac{1}{2}$ »	—	—	—
O. I. Leening . . . . » 4 »	$88\frac{3}{8}$	$88\frac{1}{2}$	—
Dito Holl. Spoorweg . . . »	64	$64\frac{1}{2}$	—
Aandeelen Rijn-Spoorweg . . » $4\frac{1}{2}$ »	$91\frac{1}{4}$	—	—
Haarlemmermeer . . . . . . » 5 »	—	—	—
RUSLAND, Obl. HOPE 1798 en 1816 » 5 »	$105\frac{1}{2}$	—	—
Dito dito 1828 en 1829 . . » 5 »	$105\frac{5}{8}$	—	—
Cert. bij dito 1831 en 1833 » 5 »	$96\frac{3}{16}$	$96\frac{1}{4}$	—
Dito 1840 . . . . » 4 »	$88\frac{3}{16}$	$88\frac{7}{8}$	$88\frac{7}{8}$
Dito bij STIEGLITZ & Co. . . » 4 »	—	—	—
Dito dito Nieuwe . . . » 4 »	—	—	—
Inschrijving in Assign. . . . » 6 »	$66\frac{3}{8}$	—	—
Certificaten van dito . . . . » 6 »	$67\frac{3}{8}$	—	—
POLEN, Obligatiën . . . . . . » 4 »	—	—	—
Dito Aandeelen met Loten. fl. 250 ƒ	—	—	—
Dito dito 1835 . . . . . » 500 »	—	—	—
SPANJE, Leen. bij ARDOIN v. 85 £ à 5 pCt.	$12\frac{1}{2}$	$12\frac{5}{8}$	$12\frac{9}{16}$
Dito dito Onbep. Stukken . » 5 »	$12\frac{3}{8}$	$12\frac{7}{16}$	—
Dito Obligatiën . . . . . . » 3 »	—	—	—
Dito Binnenl. à 6 m. . . . . » 3 »	$33\frac{3}{4}$	$33\frac{13}{16}$	$33\frac{3}{4}$
Coupons Ardoins	$10\frac{3}{16}$	$10\frac{1}{4}$	$10\frac{3}{8}$
OOSTENRIJK, W. B. bij Goll. . » 5 »	—	—	—
Dito . . . . » 4 »	—	—	—
Dito Metall. . . . . » 5 »	$77\frac{3}{8}$	$77\frac{7}{16}$	—
Dito Nieuwe . . . . » 5 »	$82\frac{1}{4}$	—	—
Dito 1847 . . . . » $2\frac{1}{2}$ »	$41\frac{1}{2}$	$41\frac{5}{8}$	—
BELGIE, Banc. . . . . » $2\frac{1}{2}$ »	—	—	—
Dito bij ROTHSCHILD . . . . » $2\frac{1}{2}$ »	$47\frac{5}{8}$	—	—
BRAZILIE, 1824 200 £ . . . . 5 »	$90\frac{1}{2}$	—	—
PORTUGAL, te Londen . . . . » 5 »	$37\frac{5}{16}$	—	—
Dito dito . . . . » 4 »	$36\frac{1}{4}$	—	—
VENEZUELA, ... » 3 »	—	—	—
MEXICO, ... » 5 »	$28\frac{15}{16}$	$29\frac{3}{16}$	$29\frac{3}{16}$
AMERIKA, Bankactiën »	—	—	—

Koers van het Geld: Beleening $2\frac{1}{2}$ pCt. Prolongatie $2\frac{1}{2}$ pCt. Wissel-Disconto 2.

Te Leyden ter Boekdrukkerij van J. G. LA LAU.